

KÖNYVTÁRUNK RÖVID TÖRTÉNETE:

Eger 1687-ben szabadult fel a 91 éves török uralom alól. Ezt követően a várost újjá kellett építeni. Európai műveltségű főpásztorok, névszerint Telekesy István (1633-1715), gróf Erdődy Gábor (1684-1744), gróf Barkóczy Ferenc (1710-1765) és gróf Eszterházy Károly (1725-1799) püspökök munkássága révén Eger hamar iskolavárossá fejlődött.

A 18. század közepére kialakult Egerben az alsó- a közép- és a felsőfokú oktatás intézményrendszere. Ezt a folyamatot akarta megkoronázni Eszterházy püspök az egri egyetem felállításával. Ez lett volna az ország első négyfakultásos - tehát az orvosi karral is kibővített - egyeteme. Az egyetemi oktatás támogatására Eszterházy püspök egy jól felszerelt könyvtárat is alapított. Torzó maradt az egyetemi gondolat (az 1777-ben kiadott Ratio Educationis 14/7.§-a pontot tett az ügy végére).

Egyedül a patinás könyvtár tölti be küldetését. A könyvtár létrehozásának gondolata, alapítása, belső kiképzése (a Tridenti zsinatot ábrázoló mennyezeti freskót Kracker János Lukács festette 1778-ban, a mennyezetig érő díszes galéria, pedig Lotter Tamás egri asztalos műve az 1778-1780-as évekből), valamint a bibliotéka induló - máig is legrangosabb és legjelentősebb - gyűjteményének beszerzése Eszterházy Károly nevéhez fűződik.

A könyvtár 1793. december 28-án nyílt meg. Ez volt az ország második nyilvános könyvtára. Induló állománya 16 ezer kötet. Ha ehhez hozzászámítjuk az 1799-ben elhunyt főpap hagyatékát, akkor alapítója halálának évében az egri Püspöki Könyvtár 13.879 művet mondott magáénak, 20.293 kötetben. A könyvtár ezt a 20.293 kötetet nevezi - Eszterházy-féle gyűjteménynek. A dokumentumokat 8 kötet sorrendi, 2 kötet betűrendi és 7 kötet szakrendi - összesen tehát 17 kötet - katalógus foglalta magában. Tartalmát tekintve páratlan nyelvi és tartalmi gazdagsággal reprezentálja a 16., 17., és 18. századi Európa műveltségét, és vallási viszonyait.

Eszterházy Károly egyetemi könyvtárat alapított. Ennek anyaga, mint ebben az időben a főpapi és főúri könyvtárak általában, enciklopédikus. Gyűjtőköre felöleli a korabeli tudományágakat, így a teológiát, a filozófiát, a klasszikus irodalmat, a természettudomány különböző területeit, találunk benne bibliofil kiadványokat, roppant értékes kéziratokat is, de hátrányban részesíti pl. a szépirodalmat.

Alapításának 100. évfordulójára jelent meg a szakrendi katalógus 2 kötetben és 2 pótfüzetben (Összeállította: Michalek Manó). Ez szolgál alapul a modern, immár komputeres feltáráshoz.

Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár életének legszomorúbb korszaka az 1945 és 1959 között évekre tehető. Az épületben lévő gyűjtemények - a könyvtár dokumentumai és helyiségei, így a múzeum is - nem kerültek ugyan államosításra, de 1949. szeptemberében mégis zárolták ezeket, benne a bibliotéka teljes állományával. A barokk könyvtártermet csak 1954. október 30. után nyithatta meg újra az egyházmegye, de az ún. kiskönyvtár összes terme a könyvekkel együtt zárva maradt, sőt ezeket a helyiségeket lefoglalták, s az itt őrzött több mint 45 ezres állományt a volt egyházmegyei nyomda termeibe hordták. Ott is maradt ömlesztve 10 évig, egészen 1959 októberéig. Ekkor Brezanóczy Pál érsek jóvoltából a nyomda termeiből az említett 45 ezer kötet végre polcra kerülhetett a Líceum kápolnájában. Az érsek új vezetőt is kinevezett a könyvtár élére Iványi Sándor személyében, aki két munkaezret kapott. 1960 végére a könyvtárosok megállapították, hogy a zárolás ideje alatt a teljes állományból elveszett 1310 nyomtatott munka 1977 kötetben, valamint 279 kézirat és levél. Az elveszett dokumentumok között ösnyomtatványok, 16. 17. és 18. századi kiadványok, s néhány 19. századi nyomtatvány szerepelt. Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár e szomorú eseményeket követően minden tekintetben dinamikus fejlődésnek indult. Gyűjtőköre az évtizedek során egyértelműen a bölcsészetre irányult, s ma is ezt tartják szem előtt. Ezen belül a teológia, a filozófia, a történettudomány, a néprajztudomány, a nyelvészet és a művészetek körébe tartozó kézi- és szakkönyveket, s a vonatkozó segédtudományok kiadványait gyűjti.

A könyvtár 1993. december 28-án ünnepelte megnyitásának bicentenáriumát. A csaknem 157.000 kötettel rendelkező Egri Főegyházmegyei Könyvtár jellemző számadatai: a barokk teremben cca. 55.000 kötet, az új raktárhelyiségben (az időközben visszaszerzett hajdani kiskönyvtár termeiben) mintegy 50.000 kötetet őrzünk. Különgyűjtemények közül a feldolgozott folyóiratok kötettszáma cca. 15.000, a helytörténeti műveké 5700, az aprónyomtatványoké 7400, a segédkönyvtár állománya 1500 kötet; a csillagászati különgyűjtemény pedig 367 kötetből áll. Az antikvák száma 1555 kötet. Rendelkezik 34 középkori kódexszel, 100 ösnyomtatvánnyal. (Az RMK (401 kötet) és az antikvák, valamint az ösnyomtatványok száma még feltehetően változni fog, pontos számadatot csak a teljes és modern feldolgozás befejezte után remélhetünk.) Külön meg kell említenünk a kb. 1200 kötetnyi sematizmust, (egyházi névtár) és a közel 700 kötet imakönyv gyűjteményt. Érdekesség, hogy a Szentírás (Biblia) több, mint 100 nyelven található meg intézményünkben, olyan nyelveken is, mint az eszkimó. A könyvtárba jelenleg 102 magyar és 4 külföldi folyóirat jár.